

FRÁSÖGN

af fundi stjórnarnefndar Evrópuráðsþingsins í París 1. mars 2019

Af hálfu Íslandsdeildar Evrópuráðsþingsins sóttu fundinn Rósa Björk Brynjólfssdóttir, formaður, og Þórhildur Sunna Ævarsdóttir, varaformaður og formaður laga- og mannréttinda-nefndar Evrópuráðsþingsins, auk Bylgju Árnadóttur, alþjóðaritari. Á dagskrá var umræða um framfylgd Istanbúlsamningsins, áhrif markaðsuppbyggingar á þróun lýðræðis og þáttur þróunarsamvinnu við að koma í veg fyrir fólksflutninga.

Stjórnarnefnd hélt umræðu um sáttmála Evrópuráðsins um baráttu gegn kynbundnu ofbeldi og heimilisofbeldi, sem einnig er nefndur Istanbúlsamningurinn. Við það tækifæri minnti Liliane Maury Pasquier, forseti Evrópuráðsþingsins, á áttak þingsins til að vekja athygli á umfangi ofbeldis gegn konum í stjórnámálum. Hún ítrekaði að eingöngu samfélag byggt á jafnrétti, þar sem karlar og konur nytu virðingar, gæti þróast á jákvæðan hátt. Á fund stjórnarnefndar komu Feride Acar, formaður sérfræðingahóps um baráttu gegn kynbundnu ofbeldi (e. *group of experts on action against violence against women and domestic violence*, GREVIO), og Dubravka Šimonović, sérstakur fulltrúi Sameinuðu þjóðanna um kynbundið ofbeldi (e. *UN Special Rapporteur on violence against women*). Acar sagði frá starfi sérfræðingahópsins við að fylgjast með fullgildingu og innleiðingu Istanbúlsamningsins. Hún sagði helstu áskorunina við að innleiða samninginn felast í vaxandi andstöðu og fordómum gagnvart samningnum. Hún sagði hugmyndafræðilega andstöðu við samninginn vera í mörgum tilvikum byggða á þeim misskilningi að með innleiðingu samningsins yrði brautin rudd fyrir hjónabönd samkynhneigðra og grafið undan hefðbundnu fjölskyldumynstri. Ekkert væri í samningnum um hjónabönd samkynhneigðra en hins vegar væri sett fram sú staðhæfing að ofbeldi gegn konum ætti uppruna sinn í kynjamisrétti. Šimonović sagði mikilvægt að hraða á jafnréttisbaráttunni. Konur væru enn í minni hluta í valdastöðum samfélagsins og mikilvægt væri að berjast gegn ofbeldi gegn konum í stjórnámálum og í kringum kosningar. Þórhildur Sunna Ævarsdóttir benti á að hlutfall kvenna á Alþingi hefði lækkað í síðustu kosningum og að kynbundin hatursorðræða í stjórnámálum væri vandamál. Hún spurði hvernig best væri að vinna gegn bakslagi í jafnréttismálum, sérstaklega innan þjóðþinga. Acar sagði bakslag í jafnréttisumræðu hafa þau áhrif að stjórnámálamenn væru hikandi við að innleiða Istanbúlsamninginn. Í samfélaginu þyrfti að verða hugarfarsbreyting þannig að tengslin milli kynbundins ofbeldis og kynjamisréttis væru viðurkennd. Rósa Björk Brynjólfssdóttir spurði um næstu skref varðandi fullgildingu Istanbúlsamningsins í Búlgaríu, þar sem stjórnlagadómstóll landsins komst að þeirri niðurstöðu að Istanbúlsamningurinn væri í andstöðu við stjórnarskrána. Šimonović ítrekaði að öll aðildarríki Evrópuráðsins hefðu fullgilt forvera Istanbúlsamningsins, samning um afnám allrar mismununar gagnvart konum (CEDAW), sem fæli í sér mörg ákvæða Istanbúlsamningsins. Í væntanlegri skýrslu sinni um stöðu jafnréttismála í Búlgaríu myndi Šimonović meta árangur stjórnvalda við að efna skuldbindingar landsins með tilliti til samningsins.

Hendrik Daems, þingmaður frá Belgíu, var framsögumaður ályktunar um hvort Endurreisnar- og þróunarbanki Evrópu (e. *European Bank for Reconstruction and Development*, EBRD) stuðlaði að lýðræðisþróun með fjárfestingum sínum. Samkvæmt samstarfssamningi bankans og Evrópuráðsins frá árinu 1992 hefur Evrópuráðsþingið þinglegt eftirlit með starfsemi bankans. Daems benti á að Endurreisnar- og þróunarbankinn hefði verið stofnaður á grundvelli kenninga um að uppbygging markaðshagkerfis leiddi til þróunar lýðræðis. Fræðimenn hefðu hins vegar ekki fundið óyggjandi sannanir fyrir þessu orsakasambandi. Daems nefndi Úkraínu sem dæmi þar sem markaðshagkerfi hefði þróast á sama tíma og lýðræði hefði hrakað. Hann sagði nauðsynlegt að auka eftirlit Evrópuráðsþingsins með starfsemi bankans, og sérstaklega eftirlit

með því að fjárfestingar leiddu í raun af sér jákvæða þróun lýðræðisstofnana. Í máli Daems kom fram að bankinn gerði enga tilraun til að meta áhrif fjárfestinga sinna á lýðræðisþróun. Hann sagði mikilvægt að gera upp við sig hvort bankinn ætti að sinna þessu yfirlýsta markmiði sínu. Ef tilgangur bankans væri að stuðla að uppbyggingu lýðræðis, líkt og fram kæmi í fyrstu grein stofnskrár hans, þyrfti bankinn að setja sér skýrar verklagsreglur um það hvaða skilyrði samstarfslöndin þyrftu að uppfylla til þess að tryggja sér fjárfestingu frá Endurreisnar- og þróunarbanka Evrópu. Í ályktun þingsins er bankinn hvattur til að rannsaka tengsl milli fjárfestinga sinna og lýðræðisþróunar í samstarfslöndunum. Þingið einsetur sér að halda áfram eftirlitshlutverki sínu með bankanum, sérstaklega varðandi stjórnmalaleg áhrif fjárfestinga hans.

Á fundi stjórnarnefndar var samþykkt einróma ályktun um samspil þróunarsamvinnu sem tæki til þess að koma í veg fyrir stórtæka fólksflutninga. Í ályktuninni eru aðildarríki hvött til þess að fjárfesta meira í Afríku. Bent er á að aðgerðir til að stemma stigu við straumi flóttamanna frá Afríku til Evrópu hafi takmörkuð áhrif. Aukin uppbygging í Afríku stuðli frekar að friði og öryggi í Evrópu til framtíðar. Mikilvægt sé að ráðast að rótum vandans og takast á við ástæður þess að fólk flýr heimili sín. Rósa Björk Brynjólfsdóttir benti á að líklegt væri að milljónir íbúa Afríku myndu yfirgefa heimili sín á næstu árum vegna áhrifa loftslagsbreytinga og sagði mikilvægt að íhuga hvort ganga þyrfti lengra í baráttunni gegn loftslagsbreytingum en Parísarsamkomulagið gerði ráð fyrir.

Á fundi stjórnarnefndar samþykkti þingið einnig ályktanir og tilmæli um verndun mannréttinda við flutning fanga, streitu á vinnumarkaði, verndun menningararfs í Evrópu og gildi menningararfs í lýðræðislegu samfélagi.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.assembly.coe.int.